

"למה לא כל יום שבת?"

קידוש והבדלה - את מה ואיך אנחנו מקדשים?

מבוא

| ערב שבת | נתן יונתן

תָּלַם אַחֲרוֹן וְחִשֵּׁף בְּגָנָה,
הַיּוֹם אָמַר אֶת סוֹף הַמִּנְגִּינָה.
עָרַב חֲרִישֵׁי חֲתָם אֶת הַתְּמוּנָה,
בֵּין אוֹר לְחֹשֶׁךְ נָחָה הַשְּׂכוּנָה.
דִּיג אָסַף חֲכָה אַחֲרוֹנָה,
הִנֵּה כָּבֵר יוֹם שְׁשֵׁי פָנָה.
שׁוּקֵי הָעִיר, כְּנִפֵי הַיּוֹנָה
לְבָשׁוּ כְּתַנְתְּ לְבָנָה.
הַשְּׁלַחַן מוֹכֵן וְנֶאֱסָפוּ כָּלָם,
גֵּרוֹת דּוֹלְקִים עִם יַיִן וְחֻלָּה
יוֹם עֵמֶל כָּלָה, וַיְמָה שָׁלָא נְשָׁלָם
אוֹלֵי נִתְחִיל מְחָר מֵהַתְּחֻלָּה.

נסו לדמיין טקס שבועי קבוע שגורם לנו לעצור ולהעריך את מה שיש לנו ואת מה שעשינו והישגנו בשבוע שחלף. טקס המאפשר למקד את תשומת הלב לקראת השבוע החדש. חשבו כמה עוצמה תהיה לכך שאותו אירוע יחזור מדי שבוע, ונדע לצפות לו ולתכננו. ההוגה אברהם יהושע השל קרא למרחב המקודש של השבת 'ארמון בזמן'.

במסגרת מערך השיעורים נייחד זמן ומחשבה למענה על מספר שאלות: כיצד ומתי נכנסים לארמון השבת? מתי וכיצד יוצאים ממנו? כיצד הופכים מרחב של זמן ל'קידוש'? מהי אותה קדושה? ננסה לתת מענה באמצעות שיח רעיוני ומעשי על **קבלת השבת וההבדלה**. נתייחס לשני הטקסים הללו כנקודות מוצא לבירור המחשבות והמעשים שלנו בשגרה, בכדי להיות בני ובנות אדם טובים ומייטיבים יותר.

המהלך המוצע בנוי באופן מודולארי, כך שניתן לבחור במה להתמקד מתוך ארבע התחנות המוצעות במערך, או לתכנן עיסוק מעמיק יותר.

מטרות המערך

- 1 העמקת ההיכרות עם הרעיונות שמאחורי המושגים: 'קידוש', 'הבדלה', 'כניסת וצאת השבת' וחיבורם לחיינו
- 2 העמקת חיבור רגשי אל חווית השבת האישית, המשפחתית והקהילתית
- 3 פיתוח חשיבה ביקורתית בעקבות לימוד מגוון מקורות
- 4 "מהלכה למעשה" - התנסות בלימוד שמביא לידי ביטוי פעולה טקסית בבית, בכיתה או בקהילה

ציוד דרוש

- כלי כתיבה
- נספחים מודפסים לפי הצורך
- אמצעי הקרנה ושמע

מהלך השיעורים

א. פעילות פתיחה

1 נחלק את התלמידים לשתי קבוצות. נסביר: קבוצה אחת תתאר את רגעי 'כניסת השבת' ותחושת סוף-השבוע שלהם/ן, וקבוצה שנייה תתאר את רגעי 'יציאת השבת' וסיום סוף-השבוע שלהם/ן. נסו להסביר ל"יצור מעולם אחר" שמגיע ולא שמע מעולם על השבת מה אנחנו עושים/ות, מה קורה לנו ומה הפעולות שאנו עושים/ות ברגעי המעבר האלו?

בהתאם לאופי הכיתה בחרו אחת משתי האפשרויות המתודיות הבאות: כתיבת תסריט או תכנון הצגה בפנטומימה. ניתן לעבוד לבד, בזוגות או בקבוצות קטנות.

נציע להיעזר בשאלות המנחות הבאות:

- ❓ באיזו שעה מתחילים/ות להרגיש את הכניסה או היציאה של השבת? מה גורם להרגשה הזו?
- ❓ אילו חושים מעידים על נקודת הזמן הזו? מה קורה ומבשר על כך? אילו ריחות ומאכלים מאפיינים את כניסת או צאת השבת? אילו שירים או מנגינות נשמעות ברקע?
- ❓ מי עוד נמצא איתנו באותם רגעים? אילו פעולות אישיות או משותפות נעשה? היכן נמצאים/ות?
- ❓ מה אנחנו לובשים/ות או עושים/ות אחרת לקראת 'כניסת' השבת או 'יציאתה'? מה בהתנהגות שלנו מעיד על המעבר?
- ❓ האם מתקיימת שיחה? על מה מדברים/ות? אילו משפטים, שיר או טקסט מאפיינים את הזמן הזה ונאמרים או מושרים בו?

2 כדאי לאפשר הצגה של התוצרים: תיאורי כניסת השבת וסוף השבוע, ותיאורי צאת השבת וסיום סוף השבוע.

3 במליאה, נשאל:

- ❓ אילו דימויים ורעיונות חזרו בתיאורי **כניסת השבת ותחילת סוף השבוע**?
- ❓ אילו דימויים ורעיונות חזרו בתיאורי **צאת השבת וסיום סוף השבוע**?
- ❓ מה ניתן ללמוד מכך על ייחוד השבת וסוף השבוע מול יתר ימי השבוע?
- ❓ בקידוש המסורתי של קבלת השבת אומרים: "וַיְבָרֶךְ אֱלֹהִים אֶת יוֹם הַשְּׁבִיעִי וַיְקַדְּשׁ אֹתוֹ". במה מתבטאת קדושתה של השבת? במה עוד היא יכולה להתבטא?

שאלות לדיון

4 נסכם ונסביר: בעברית, כאשר מכנים דבר-מה **כקדוש**, רוצים לומר שהוא **נבדל, נפרד ונשגב** מהיתר. כאשר אנחנו מקדשים ומקדשות את השבת, אנחנו מעניקים/ות לה יחס מיוחד ומועדף, כיחידת זמן נפרדת מיתר ימות השבוע. אנו בוחרים/ות להקדיש לה (ולנו, במסגרתה) תשומת לב מיוחדת. במהלך המערכ ננסה לעמוד על משמעויות הבחירה הזו.

ב. 'טיול שבת' בין ארבע תחנות

- 1 פתיחה: נחלק לתלמידים את מילות השיר 'ירדה השבת' שכתב יהושע רבינוב, מקיבוץ גבת (נספח א). נספר את הסיפור שמאחורי כתיבת השיר שפורסם בשנת 1944:

רבינוב הוזמן לבקר בקיבוץ גינוסר. לפנות ערב יצא לטייל לכיוון ואדי חמאם שכשמו כן הוא - ואדי היונים - וחזה במאות יונים עפות חזרה לקן. כשחזר מטיולו כבר ירדה השבת ובקיבוץ קבלוה בשירים. הביקור נחרט בזיכרונו וכשחזר לקיבוץ כתב את השיר 'ירדה השבת'.
(מתוך אתר זמרשת)

- 2 נאזין יחד למילות השיר **'ירדה השבת'** ונבקש ליצור את הרגע בו "יורדת" השבת, תוך שימת לב לצבעוניות ולדימויי הטבע העולים מן המילים - כיצד נראה ומרגיש הזמן בו השבת נכנסת ו"יורדת" ומתחיל סוף השבוע?

« דגשים למורה

- אין צורך להתעכב על הבנת כל מילות השיר. נשים את הדגש על האזנה חופשית מתוך ניסיון לחוש את האווירה והתחושות שהשיר מתאר.
- כדאי להכין מבעוד מועד משטחי יצירה, צבעים וחומרי עבודה נגישים. אם מתאפשר, מומלץ לבצע את ההאזנה והיצירה מחוץ לכיתה, במרחב הפתוח.

למידה בחברותא

- 3 נחלק את התלמידים לחברות וננחה לשתף ביצירותיהם/ן, לדון בשאלות המנחות הנמצאות לצד מילות השיר, ולהמשיך בלימוד משותף של הדברים שכתבה ד"ר עירית אמינוף ואת השיר **'שיר עם נקי'** (נספח א).

1 **פתיחה:** נספר שאנו עומדים/ות לקרוא אגדה חסידיית על שני אחים שהחלו לדאוג ביחס לאמיתות הרגשת השבת שלהם. נשאל:

- שאלות
- ? כיצד מרגישים את השבת? אילו תחושות יש לכם/ן בגוף ובלב בשבת?
 - ? איך אפשר לדעת שהרגשה הזו היא אמיתית ולא אשליה?

2 נחלק לתלמיד:ים את דפי המקורות (**נספח ב - חלק א**) ונקרא את האגדה החסידיית 'רגש השבת'.

3 נשאל:

- שאלות
- ? מהו הניסוי שערכו האחים? מה היו תוצאותיו?
 - ? מה הדאיג את האחים לאחר הניסוי שערכו? כיצד הרגיע אותם הרבי ממזריטש?
 - ? מה הם "מלבושי השבת" שלכם/ן? מה הם הפריטים, האנשים והחוויות שמהווים את תמצית השבת עבורכם/ן?

למידה בחברותא

4 נחלק את התלמיד:ים לחברותות, ננחה לקרוא על ניסוי אחר שנערך ביחס לשבת: 'השבת הנוודדת' (**נספח ב - חלק ב**), ולענות על השאלות.

5 הצעה לפעילות מסכמת: נבקש לענות על אחת מהשאלות הבאות באופן יצירתי, דרך איור קומיקס או המחזה (ניתן להפנות חצי מהכיתה לכל אחת):

- שאלות
- ? מה רבי אלימלך ורב זושא היו אומרים לחברי וחברות הקיבוץ על הניסוי שערכו?
 - ? מה חברי וחברות הקיבוץ היו אומרים או אומרות לשני האחים על הניסוי שלהם?

חלק א'

- 1 פתיחה: נספר על כינוי משמעותי שהפילוסוף אברהם יהושע השל נתן לשבת: 'ארמון בזמן'. נשאל:
 מה מאפיין ארמון? אילו מאפיינים 'מלכותיים' יש לשבת בעיניכם?
 בעוד שארמון לרוב מייצג מבנה פיזי שקיים במרחב, השבת היא מושג שקשור לזמן. איך הייתם מתארים/ות מקום שנמצא בתוך הזמן? איך הייתם/ות מדמיינים/ות 'ארמון בזמן'?
 - 2 נחלק דף מקורות הכולל את דבריהם של יוסף שכטר ואברהם יהושע השל (**נספח ג**). נקרא יחד את שני המקורות, תוך הנחיה לאתר ולסמן מילים וביטויים המתארים את מהות השבת לדעתם. נשאל:
 למה מתכוון שכטר כשהוא מכנה את השבת 'תריס נגד ניכור'? מהי מהות השבת לדעתו?
 למה מתכוון השל כשהוא מכנה את השבת 'ארמון בזמן'? באיזה מובן השבת היא 'ארמון' לדעתו?
 באיזה מובן האדם הוא "מלך בממלכת הזמן" בשבתות דווקא? כיצד או בזכות מה אתם/ן מרגישים/ות כמלכים או כמלכות בממלכת הזמן בשבת?
 - 3 נספר על אומנות ה'מיקרו-גרפיה', שמשמעותה כתב ('גרפיה') קטן ('מיקרו') – טכניקה באומנות ליצירת ציור / דימוי חזותי המורכב ממילים זעירות, הנפוצה בתרבות היהודית.
 - 4 נחלק דפים חלקים ועפרונות, ונבקש ליצור דימוי גרפי של 'ארמון בזמן' (ניתן ליצור דימוי של מבנה מדומיין או של מילות הביטוי עצמו). מומלץ להיעזר **בקליפ** עם דוגמאות מגוונות ליצירה מיקרוגרפית טרם שלב היצירה.
- דגש למורה:** כדאי להקדיש מחשבה למקום בו ניתן להציג את התוצרים, בתערוכה בכיתה או במרחב ציבורי בבית הספר.

שאלות

שאלות

חלק ב'

למידה בחברותא

- 5 נחלק את התלמידים לחברותא לטובת לימוד המושגים 'קידוש' ו'הבדלה' (**נספח ד**). כל חברותא תלמד על מושג אחד מהשניים.
- 6 במליאה, נשאל (על בסיס השאלות האחרונות בהן דנו בחברותא):
 אילו פעולות הייתם/ן מכניסים/ות לטקס קבלת שבת כך שיעזרו למשתתפים/ות להיכנס לאווירת השבת וסוף השבוע?
 אילו פעולות הייתם/ן מכניסים/ות לטקס הפרידה מהשבת כך שיעזרו למשתתפים/ות להיפרד מאווירת השבת וסוף השבוע, ולהיכנס לשבוע החדש בכוחות מחודשים?
 באיזה אופן טקסי ההבדלה והקידוש יכולים לעזור לנו להפנות את המבט החוצה אל החברה הסובבת אותנו? כיצד הם יכולים לחזק את הקשרים החברתיים ואת הקהילות והחברה שלנו?
- 7 **נסכם**: בין אם נעסוק בייחודה של השבת הנכנסת או היוצאת, המטרה דומה: הדגשת העצירה, הקידוש והייחוד של מרחב מסוים בזמן, לצד תרגול היכולת להתבונן ולהכיר בטוב. זאת, לצד העצמת החשיבות בהפניית המבט פנימה והחוצה לחברה ולסביבה בתוכה אנו חיים, כדי להזקיר את מה שיש ולנכוח בחיינו מתוך תשומת לב ומחשבה על הסובב אותנו. בזמן הקידוש של כניסת השבת, נבחן מה עשינו בשבוע שחלף, ובזמן ה'הבדלה' עם הכניסה לשבוע החדש, נכוון את המחשבות ואת העשייה שלנו למטרות שמקדמות תיקון חברתי וראיית האחר.

שאלות

1

תרגיל פתיחה: נניח שאנחנו קופירייטרים (רעיונאים) במשרד פרסום. נחלק את הכיתה לשני חצאים, כך שיעבדו בקבוצות קטנות לביצוע 'אפיון מוצר'. חצי כיתה תעבוד על אפיון **כוס לקידוש**, וחצי כיתה תאפיין **כוס חד פעמית לקפה לדרך**. היעזרו בהנחיות הבאות:

משימה

- מה השימוש המרכזי במוצר: מי המשתמשים/ות השכיחים/ות? מהי תדירות השימוש? על איזה צורך המוצר צריך לענות?
- אילו מסרים וערכים המוצר אמור לשדר למשתמשים/ות?
- צורה, צבעוניות וחומר: אילו חומרים יתמכו את המסרים והערכים שרציתם להעביר? אילו צבעים תבחרו? מדוע?
- ציירו סקיצה למוצר. ניתן להציע לוגו וסלוגן (סיסמה) שיתמכו במסרים.

2

במליאה, נבקש להציג את תוצרי הקבוצות ונעמוד על ההבדלים בין שני המוצרים. **נסכם ונדגיש:** לטובת עיצוב הכוסות הדגשנו את ההבדלים ביניהם:

- **כוס לקידוש** משמשת באופן טקסי במעמד הקידוש בקבלת השבת, משמשת לברכה על היין ולכן תהיה מעוצבת מחומר יוקרתי ועמיד כמו כסף או זכוכית מעוטרת.
- **כוס קפה חד פעמית לדרך** תהיה מחומר זול כמו קרטון לשימוש חד פעמי וקצר, בתוך שגרה יומיומית.

אריק וויס

אמן רב-תחומי העוסק בהיבטים שונים של הדת והתרבות היהודית דרך מדיות מגוונות: פיסול, צילום, הדפס ועיצוב. וייס מטעין סמלים יהודיים מוכרים (דוגמת כוס הקידוש) במשמעויות חדשות.

למידה בחברותא

3

נסביר: נכיר יצירת אומנות של האמן והמעצב הישראלי אריק וייס, המציעה פרשנות מודרנית לכלי המסורתי של כוס הקידוש. נעבוד בחברותות עם כלי שנקרא **מדרש תמונה** - התבוננות סקרנית וביקורתית על תמונה או יצירת אומנות כדי לנסות לתאר את הסיפור שעומד מאחוריה.

נחלק את התלמידים לחברותות וננחה להתבונן בתמונות מהסדרה 'קידוש to-go' של אריק וייס, ולענות על השאלות שבעקבותיהן (**נספח ה**).

4

לסיכום במליאה, **נשאל:**

- מה המסר של האמן להבנתכם? אילו שאלות ומחשבות עלו אצלכם/ן בחברותא ביחס ליצירה?
- מה תרצו לקחת 'לדרך' מהקידוש אל השבת? באיזה אופן ניתן לעשות זאת?
- מה כדאי לקחת 'לדרך' מהשבת אל המשך השבוע? באיזה אופן ניתן לעשות זאת?

שאלות

ג. סיכום המערך

תחושה של קידוש או קדושה ביחס לזמן של השבת וסוף השבוע יכולה להתבטא בדרכים מגוונות. ניתן לערוך קבלת שבת ולשיר ביחד, ואז לצאת עם חברים/ות להופעה או למסיבה, וגם לנסוע לים או למשחק כדורגל בשבת בבוקר. אפשר לבלות את השבת בטיול או בסניף של התנועה, ואפשר גם לצאת להתכנסות ציבורית או להפגנה, ולקחת איתנו אל השבוע את תחושת האחריות על החברה בה אנו חיים.

ד. מהלכה למעשה - הצעה לפעילות מסכמת

נתכנן יחד טקס שיציין את כניסת או את יציאת השבת. נאפשר לתלמידים להתחלק לקבוצות לפי בחירתם/ן בטקס אותו ירצו לעצב: טקס סיכום שבוע וקבלת פנים לשבת, או הבדלה ומסיבת פרידה מהשבת ומסוף השבוע שעבר, עם מבט לתחילת השבוע החדש.

התייחסו לפרטים ולשאלות הבאות:

- מי השותפים/ות שתזמינו לטקס? באיזה הרכב נכון שיתקיים? היכן נקיים אותו?
- אילו שירים, קטעי קריאה וברכות נרצה שייכללו בטקס?
- אילו תפקידים נדרשים בהכנות לטקס, בטקס עצמו ולאחריו? (אפשרו שותפות רחבה)
- אילו פעולות טקסיות נרצה לכלול (מעגל שיתוף, הדלקת נרות, קידוש על יין, ריקוד משותף)?
- ערכו רשימת ציוד וכיבוד משותפת.

משימה

הציגו במליאה את ההצעות השונות והרכיבו יחד טקס משותף לסיכום השבוע וקבלת פנים לשבת, וטקס הבדלה ומסיבת פרידה לשבת. הוציאו לפועל את הטקס והזמינו מעגלים שונים לציין אותו יחד איתכם/ן (הרכב שכבתי או בית ספרי / הורים ותושבי הסביבה / גני ילדים סמוכים / מרכז ותיקים). ניתן לאגד את ההצעות לכדי מסמך מעוצב שיופץ לקהילת בית הספר.

ערב שבת והדלקת הנר | ד"ר עירית אמינוף

בתל-ארזה שכונת ילדותי [בירושלים], הייתה השבת נוחתת על צמרות הברושים באור שונה מאורה בשאר ערבי השבוע. בדרך קבע הייתי ניצבת על הגזוזטרה [מרפסת] הצפונית שלנו ונועצת עיני בפסי האור כשהם דוהים ונעלמים מאחורי גגות הבתים... כאשר נסתלקו הזהרורים [קווי אור נוצצים] האחרונים של הלהבות האדומות מקצה הברושים - ידעתי כי שבת היא.

... גם היום, כששוקעת השמש בערב שבת, אני חוזרת לתל ארזה ורואה בברור את צמרות הברושים באור אדמדם כהה כנרות דולקים... אני זוכרת כי בעת ששרנו בבית הספר: "יְרְדָה הַשַּׁבָּת אֶל בְּקַעַת גִּנוֹסָר וְנִיחוּחַ עֵתִיק בְּשׂוּלְיָהּ", תמהתי כיצד לא ידע הכותב כי השבת ירדה על תל-ארזה שבירושלים ולא על שום מקום אחר.

לימים, משהקמתי בית משלי, ידעתי בחושי שאת נרות השבת שלי אדליק רק כאשר תרד השמש וקרניה "ישחילו" את הצמרות הכהות, לא לפני ולא אחרי!

... אני מדליקה נרות שבת, כאשר נוחתות הקרניים האחרונות על הצמרות, כשביתי רחוק נקי ומוכן, כשהשולחן כבר "התלבש" חגיגית לכבוד השבת, וכאשר אני רחוצה, נקיה ומרגישה - שבת. רק אז, אני יכולה להדליק נרות שבת שמשמעות להם.

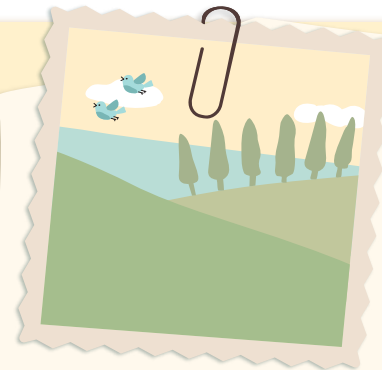
ד"ר עירית אמינוף

סופרת וחוקרת מחשבת חז"ל וספרות התלמוד והמדרש. ילידת 1945.

מה מסמן את כניסת השבת ותחילת סוף השבוע עבור אמינוף?

כיצד זה קשור לשיר ששמענו?

האם יש לכם/ן רגע או סימן דומה? מתי אתם/ן מרגישים/ות "שבת"?

שׂוֹשְׁבֵינִים - מלווים

אֲדַרְתָּה הַזֹּהֶבֶת - מעילה המפואר

הַלֹּהֶבֶת - לוחטת, חמימה

מְרוֹנְנֵת - שרה

הַתּוֹר - עוף ממשפחת היונים

חֲמֻדַּת כְּסוּפִין מְעַדְנֵת - כמיהות

יקרות ונעימות

בְּחֻנָּה הַגָּנוּז - ביופיה הנסתר

בְּעֶרְגָּה - בתשוקה

עֲדָנָה - עונג, רעננות

ירדה השבת

מילים: יהושע רבינוב
לחן: דוד זהבי

יְרְדָה הַשַּׁבָּת אֶל בְּקַעַת גִּנוֹסָר,
וְנִיחוּחַ עֵתִיק בְּשׂוּלְיָהּ.

וַיַּעֲמֵדוּ מִסָּבִיב הַרְרִים שׂוֹשְׁבֵינִים
לְשֵׁאת אֲדַרְתָּה הַזֹּהֶבֶת.

תַּעֲלִינָה יוֹנִים מִכְּנֶרֶת הַיָּם,
קִבַּל אֶת רוּחָה הַלֹּהֶבֶת.

נְשָׁקָה הַשַּׁבָּת לְרֵאשׁוֹ שֶׁל הַבְּרוֹשׁ,
לְאַזּוֹב שֶׁבְּסֻלַּע נְשָׁקָה.

וַיְהִי הַדְּרָדָר לְשֶׁרְבִיט שֶׁל מַלְכוּת
עַל רְמוֹת דְּמָמָה מְרוֹנְנֵת.

מִשָּׁךְ אֶז הַתּוֹר בְּקוֹלוֹ הַמְּתוֹק
חֲמֻדַּת כְּסוּפִין מְעַדְנֵת.

הַרְטִיטָה שַׁבָּת בְּחֻנָּה הַגָּנוּז
עֵינֵי חַלּוֹנוֹת מְכַל עֶבֶר.

וַתִּצְאָנָה בְּנוֹת אֶל הָעֶרֶב זָמֵר
זְמִירוֹת בְּעֶרְגָּה מְצַלְצֶלֶת.

וְהִיְתָה הָעֲדָנָה בְּבִקְעַת גִּנוֹסָר
לְנִשְׁמַת עֶבְרִיּוֹת נֶאֱצֶלֶת.

שמירת השבת וכבודה (המשך מאמר מעמוד קודם)

... עיקר בעייתנו היום היא בהבנת המושג שמירת השבת וכבודה.

הורינו, הבינו יפה את המושג ועוד בהיותנו ילדים... חשנו על בשרנו את מושג השבת. למי מאיתנו לא הייתה חולצה לבנה ויפה לשבת, עם מכנסים או חצאית כחולים כהים, בשונה משאר ימות החול. מאז ימי גן הילדים ועד היום אני שומרת בקנאות על ההבדל נראה לעין בין בגדי חול לבגדי שבת. גם כאשר הלכתי לפעולות בקן "השומר הצעיר" בלילות השבת הירושלמים, הייתה הופעתי והופעת כל חברי שונה.

כאשר שמעתי לראשונה את שירם של מתי כספי ואהוד מנור:

"שביל באמצע שביל בצד/ חפופים אחד אחד/ איזה נקיון וסדר/ איזה יופי של מצעד"
חיכתי באושר, וידעתי שהוא שר עלי ועל בני מחזורי.

וכך, מבלי משים כווננו אותנו הורינו אז, לדברי חכמינו...

"וְקִרְאתָ לַשַּׁבָּת עֲנָג... וְכַבַּדְתָּ מַעֲשֵׂוֹת דְרָכֶיךָ, מִמִּצְוֵת הַפְּצָךְ וְדַבַּר דְּבָר" [ישעיה נ"ח, יג]

"וְכַבַּדְתָּ" - שְׁלֹא יִהְיֶה מַלְבוּשׁךָ שֶׁל שַׁבָּת כְּמַלְבוּשׁךָ שֶׁל חוֹל...

"מַעֲשֵׂוֹת דְרָכֶיךָ" - שְׁלֹא יִהְיֶה הִילוּכְךָ [ההליכה או ההתנהלות שלך] שֶׁל שַׁבָּת כְּהִילוּכְךָ שֶׁל חוֹל...

"וְדַבַּר דְּבָר" - שְׁלֹא יִהְיֶה דְבוּרְךָ שֶׁל שַׁבָּת כְּדְבוּרְךָ שֶׁל חוֹל...

(תלמוד בבלי, שבת קיג ע"ב)

בוודאות, אני יכולה לומר כי גם שיחותינו בבית ובתנועה, היו חגיגיות יותר... [מנושאי ה]יום יום. נושאי הפעולות בערב שיש [כך קראנו אז לערבי שבתות], תמיד היו שונים, כבדי משקל ורציניים יותר...

(מתוך: השבת שלי - עבר והווה, עמק יזרעאל, קיץ התשנ"ט)

שיר עם נקי | מילים: אהוד מנור, לחן: מתי כספי

ערב יום שבת,

שעה חמש עד שש,

וכל אחד כמעט

שוב מתחדש.

בכל שבעה ימים

המקלחות שרות,

המים שוב חמים

בצינורות.

שביל באמצע שביל בצד,

חפופים אחד אחד.

איזה נקיון וסדר,

איזה יופי של מצעד.

מים וסבון,

חשמל דופק שעון,

ולא עושים חשבון

עם החשבון.

מי בושם לפנים,

וחולצת שבת יפה,

וזוג של לבנים

להחלפה.

שביל באמצע שביל בצד...

רגע של חלום

לגוף ולנשמה

כולם אומרים שלום

ומה נשמע.

אפילו גוף חורק

הוא מרגיש פתאום טרי,

וכל אחד שורק

שיר עם נקי.

שביל באמצע שביל בצד...

ערב יום שבת - שישי אחר הצהריים

להאזנה לשיר
'שיר עם נקי'

במה נבדלה ויוחדה ההליכה לתנועה בשישי-שבת עבור אמינו? מה ניכר כלפי חוץ? ?
מה ייחד את השיח? ?

במדרש מהתלמוד הבבלי כתוב שצריך לבדל ולכבד את השבת בלבוש מיוחד, ?
בהתנהלות אחרת ובדיבור שונה. מה מביניהם הכי משמעותי לדעתכם? מדוע? ?

האם ובמה נבדלים הדיבור או ההתנהלות שלכם/ן בשבת לעומת יתר ימות השבוע? ?

רגש השבת | אגדה חסידית

רבי אלימלך ואחיו רב זושא היו מרגישים שניהם את קדושת השבת בכל שבוע מכניסתה ועד צאתה. באחד הימים, עלה בדעתם לתהות מדוע דווקא כשמגיעה השבת מתעוררת בהם הרגשת קדושה מיוחדת. הם חששו שאולי הרגשתם את קדושת השבת אינה אמיתית, אלא פרי דמיונם. החליטו השניים לבדוק את העניין ולערוך סעודת שבת על כל פרטיה עם חבריהם החסידים, ביום חול באמצע השבוע.

אמרו: אם נרגיש את קדושת השבת, נדע שהרגשת השבת שלנו אינה אמיתית כי מקורה בדמיון שלנו, ואם לא נרגיש דבר, נדע שהרגשת השבת שלנו אמיתית וקשורה בשבת עצמה.

כך עשו. ערכו ביום חול סעודת שבת, התלבשו בבגדי שבת, חבשו לראשם את ה'שטריימל' [כובע הפרווה שעוטים חסידים בשבת] ואמרו דברי תורה לפני החסידים שנקבצו סביב שולחנם.

מיד הגיע ונכנס אל ליבם של האחים רגש מיוחד של התרגשות, כאילו היום שבת הוא.

התחיל רבי אלימלך לבכות. "זושא" הוא אמר לאחיו, "מה נעשה עכשיו?".

רבי זושא הציע שיקומו למחרת מוקדם בבוקר וייסעו לעיירה מְזֵרִיטש [באוקראינה], להתייעץ עם רבם 'המגיד מְזֵרִיטש', שנודע כחכם גדול.

נסעו השניים אל הרב וסיפרו לו את מה שקרה ומכביד על ליבם.

ענה להם המגיד: "אם לבשתם מלבושי שבת וחבשתם את כובעי ה'שטריימל', הרי ברור שהרגשתם את קדושת השבת באמת, וזה לא עניין שבדמיון. בגדי השבת משמרים את הקדושה וההרגשה של שבת עצמה, ולכן אין לכם מה לדאוג כלל."

(עובד על-ידי צוות מכון שיטים)

מארכיון
החגים
הקיבוצי

עונג שבת | אהובה

יש לנו, חברות הקיבוץ, משהו שאין לנשים אחרות - שבת באמצע השבוע. יום ללא חובות. יום שאת יכולה לעשות בו כרצונך, כולו לרשותך. ההרגשה הטובה מתחילה כבר בערב שלפניו. נעים לדעת שמחר בבוקר, כשהכל יקומו לעבודתם, תוכלי להפוך פנייך לקיר ולהישאר במיטה.

אוהבת לישון עד שעה מאוחרת או לקרוא בשכיבה עד שעת הצהריים... בטיול של בוקר... לאחר מכן תיכנסי לחדר האוכל מקושטת במיטב בגדייך... ואת תרגישי את עצמך נאה באמת בין כל באי חדר האוכל הלבושים בבגדי עבודה.

ככה יכול היה להיות, לולא... לולא היינו, אנחנו החברות... מתכוננות כבר שבוע מראש לבצע ביום זה כל מיני מפעלים [עבודות] "שאינ מגיעים אליהם ביום רגיל".

(מתוך: ילקוט 'קבלות שבת' בהוצאת איחוד הקבוצות והקיבוצים, בעריכת מתתיהו שלם)

השבת אבידה - נמצאה השבת | ט. לביא

אבדה השבת ואיבדה את הוֹדָה [...]

[היופי והפאר שלה]
בחולין, בין ימות השבוע.
תורנות או גיוס וגם סתם-עבודה
בלא-חשבון ובלי סדר קבוע.
נמצאה השבת והושב לה כבודה
ומקומה הוא - שביעית בשבוע.
תהא למנוחה, והחול - עבודה.
בלא בלבול, כך בסדר קבוע.

אָגְרוּ שבתות והפקידו ב"בנק"
בהכרח, כהרגל וכקבע,
והרגל שנכנס, הן ממילא מובן
לְאֵטוֹ הוא הופך גם לטבע.

הוֹדָה - היופי והפאר שלה

(מתוך הפרסום 'לשבת', ועדת החגים הבינקיבוצית, תשל"ג, בעריכת אריה בן-גוריון)

שבת נודדת | ניסוי חברתי-תרבותי בקיבוץ

בחלק מהקיבוצים הוותיקים, אשר התנהלו כיחידה כלכלית משותפת, נתקלו בבעיה עם יישום יום שבתון כולל ומשותף לכולם/ן. אם כולם/ן 'שובתים' - מי יחלוב את הפרות? מי יהיה תורן בחדר האוכל כדי לבשל ולהגיש?

לאור זאת, ולאור העובדה שבחלק מהקיבוצים גם כך לא התקיימה שגרת שבת מוגדרת, החליטו לערוך ניסוי בעריכת 'שבת נודדת'. כל אחד ואחת מחברי וחברות הקיבוץ קיבלו יום 'שבת', שבתון [יום חופשי] מסידור העבודה ומשימות המשק השוטפות, כל פעם ביום אחר בשבוע. כך, לא היה יום אחד בו כולם וכולן שבתו ונחו יחדיו. רעיון זה יכול להיות מוכר לנו מהאופן בו מתנהלים/ות עובדים/ות עם ימי החופשה להם/ן זכאים/ות.

האם לדעתכם/ן הניסוי 'הצליח'? קראו את המקורות משמאל

וענו על השאלות הבאות.

- מהם היתרונות ומהם החסרונות של 'שבת נודדת' לפי אהובה?
- ט. לביא פרסם את שירו במדור 'סאטירה' [טכניקה ספרותית המשמשת להעברת ביקורת על המציאות באמצעות הומור והפרזה] בעלון הקיבוץ שלו. לפי הבנתכם/ן, מה דעתו ביחס לרעיון 'השבת הנודדת'? האם הוא יכתיר את הניסוי כהצלחה?
- למה מתכוון לביא כשהוא אומר ש"הרגל שנכנס" הופך בסופו של דבר "גם לטבע"?
- האם 'שבת נודדת' היא רעיון מוצלח לדעתכם/ן? האם הייתם/ן מבקשים/ות אותו לעצמכם/ן? מדוע?
- כיצד יכולה 'השבת הנודדת' להשפיע על החברה, התרבות והקהילה? במה היא הייתה משנה, לטובה או לרעה, את היחסים שלכם/ן עם החברים/ות, עם בני ובנות משפחה רחוקים, או עם השכנים/ות והקהילה שלכם/ן?

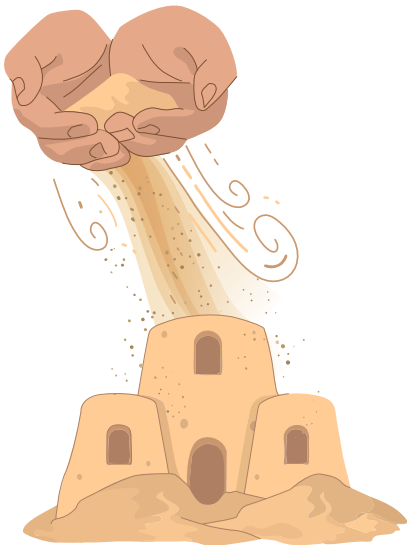
יוסף שכטר

רב, פילוסוף, תיאולוג ואיש חינוך יהודי-ישראלי שחי במאה ה-20. עסק בחינוך, בהכשרת מורים ובמקומה של המחשבה הדתית והרוחנית בעולם המודרני.

אברהם יהושע השל

רב ופילוסוף יהודי-אמריקאי שחי במאה ה-20. עסק במרכזיות המוסר וערכי הצדק ביהדות, ביחסים שבין אדם לאל ובשיח בין דתי.

תריס נגד ניכור | יוסף שכטר

"וביום השביעי שבת וינפש" (שמות ל"א, יז)

... אחת הבעיות המרכזיות המעסיקות כיום את אנשי הרוח היא בעיית ההתנתקות [מלשון ניכור, זרות], כלומר, התופעה, שעבודתו ועיסוקו של האדם, בן התרבות המודרנית, הופכים אותו לנוכרי [זר] לעצמו, נוכרי לפנימיותו ולסביבתו הקרובה, המשפחתית.

עיקרון ההנפשות, במובן שהוא חזרת האדם לנפשו, נעשה כאן לעיקרון בעל חשיבות רבה לגבי האדם בן-זמננו. לכן יום השבת הוא יום של קירוב והתכנסות.

הוא נועד לחזק את נשמת האדם, להחזירו אל רבדי נפשו הפנימיים ולכלל הקרוב אליו מבחינה פנימית.

(מתוך: ספר השבת, הוצאת ידיעות ספרים והסוכנות היהודית, עמ' 201)

השבת כארמון בזמן | אברהם יהושע השל

על האדם המבקש לחשוף את קדושת היום [השבת] מוטלת המשימה לנטוש את הניכור הקיים במסחור הבוטה של החיים, ואת היותו לכוד בעול העמל והיגיעה. עליו לצעוד הרחק מהקולות הצורמים שבשאר הימים, ממתחים ומתאוות הרכישה.

[...] השבת אינה קיימת למען ימי החולין, ימי החולין קיימים למען השבת... היא פסגת החיים... בשבת האדם אינו נוהג כמנהגו בימי החול. דרכי מחשבתו משתנות, ועליו להימנע מהרהורי מסחר ומלאכה.

[...] היום השביעי הוא מעין יום של שביית נשק במלחמתו האכזרית של האדם למען קיומו.

יום של הפוגה... יום של שלום בין אדם לחברו ובין אדם לטבע. שלום בתוך האדם. ביום זה נחשב העיסוק בכסף לחילול הקודש. ביום זה אדם מכריז על אי-תלותו באותו דבר שנעשה האליל הראשי בעולמנו... זה הוא יום שבו אדם מוכתר כמלך בממלכת הזמן.

[...] באוקיינוס הסוער של זמן ועמל יש איים של דממה... אי כזה הוא היום השביעי. השבת הוא יום של התבדלות מן הדברים הגשמיים... היום השביעי הוא בבחינת ארמון שאנו בונים בזמן. קירותיו עשויים מנשמה, משמחה וממידת ההתאפקות.

(מתוך: השבת - משמעותה לאדם בימינו, תרגם מאנגלית: אלכסנדר אבן-חן, הוצאת ידיעות אחרונות - ספרי חמד, 2003, עמ' 33-38)

מארכיון
החגים
הקיבוצי

3 נברך על השבת | קיבוץ מעיין צבי

נברך על השבת, כי דומה היא לפסגת הר במישור רחב ידיים. ההיאחזות בעבודה הנה מישור החיים ואילו השבת היא הפסגה בה מתרונן העובד אחרי ששת ימי העמל. "לכה דודי לקראת כלה, פני שבת נקבלה". שבת שלום ומבורך.

(מתוך 'מעין הברכות', מכון שיטים)

למה מדומה השבת לפי הברכה? מדוע? ?

בתוך הברכה משולב משפט מתוך פיוט מוכר. מהו? ?

מה מוסיף פיוט מסורתי לברכה מודרנית לקבלת השבת?

4 ברוך בואך שבת | קיבוץ משמרות

ברוך בואך, שבת, בואך ברוך, הביאי נא עמך את המרגוע, את השלווה, שלאחר שבוע רב פנים של המולת עמל, את החלל, שבתוכו אפשר לרקום אינסוף של חלומות, ביחד ולבד, את שעת המחילות שבה נוכל לשמוע את פעימות לבו של הזולת.

שבת, ברוך בואך, ברוך בואך, ברוך נרך.

(מתוך 'מעין הברכות', מכון שיטים)

מה היחס בין העבודה והעמל של ימי השבוע לבין השבת? ?

כיצד ניתן "לשמוע את פעימות לבו של הזולת"? ?

מארכיון
החגים
הקיבוצי

1 קידוש ליל שבת (נוסח ספרד)

יום הששי. וְכָלוּ הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ וְכָל צָבָאָם: וְיָכַל אֱלֹהִים בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי מְלֹאכְתּוֹ אֲשֶׁר עָשָׂה. וַיִּשְׁבֹּת בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי מְכַל מְלֹאכְתּוֹ אֲשֶׁר עָשָׂה: וַיְבָרֶךְ אֱלֹהִים אֶת יוֹם הַשְּׁבִיעִי וַיְקַדְּשׁ אֹתוֹ. כִּי בּו שְׁבֹת מְכַל מְלֹאכְתּוֹ אֲשֶׁר בָּרָא אֱלֹהִים לַעֲשׂוֹת: (בראשית ב', א-ג)

ברוך אַתָּה ה', אֱלֹהֵינוּ מִלֶּךְ הָעוֹלָם, בּוֹרֵא פְרֵי הַגֶּפֶן: בְּרוּךְ אַתָּה ה', אֱלֹהֵינוּ מִלֶּךְ הָעוֹלָם, אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו וְרָצָה בָנוּ, וְשִׁבֹּת קִדְּשׁוּ בְּאַהֲבָה וּבְרָצוֹן הַנְּחִילָנוּ, זְכָרוֹן לְמַעֲשֵׂה בְרֵאשִׁית, תְּחִלָּה לְמִקְרָאֵי קִדְּשׁ, זְכָר לִיצִיאַת מִצְרַיִם. וְשִׁבֹּת קִדְּשָׁךְ בְּאַהֲבָה וּבְרָצוֹן הַנְּחִילָתָנוּ: בְּרוּךְ אַתָּה ה', מְקַדְּשׁ הַשְּׁבֹת:

על מה מקדשים ואת מה מייחדים לפי הברכה? ?

קידוש נוסח ספרד נפתח בפסוקים המתארים ?

את בריאת העולם מספר בראשית. מה יכולה להיות המשמעות של בחירה זו לדעתכם?

2 ככה כמו שאני הולך | אמיר גלבע

כָּכָה כְּמוֹ שְׂאֲנֵי הוֹלֵךְ אֲנִי רוֹצֶה לְקַבֵּל פְּנֵי שְׁבֹת הַמַּלְכָּה. לְגוֹפֵי בְּגָדִים שֶׁל יוֹם יוֹגוּפִי, אִם בְּכֵלֵל, אֵינְנוּ חֲזָק בְּכֵלֵל וְגַם הַנְּפֹשׁ לֹא...

כיצד גלבע מקבל את פני השבת? מה מיוחד בכך? ?

קידוש

לפניכם/ן ברכות, שירים וקטעים קצרים בנושא קידוש, המציין את כניסת השבת.

לפני הקריאה

נסו להגדיר מהו קידוש בעבורכם/ן. מה אמור להתרחש ברגע המעבר בין ימות השבוע, העבודה והשגרה, לבין השבת וזמן סוף השבוע, כדי שתוכלו להרגיש את הייחודיות שבשבת?

לאחר הקריאה

- בחרו מקור אחד או שניים והסבירו במה הוא תורם להבנת המשמעות של קידוש הזמן והמרחב של השבת.
- איזו ברכה, שיר או קטע הייתם/ן מאמצים/ות לטקס כניסת השבת שלכם/ן? מדוע?
- אילו פעולות הייתם/ן מכניסים/ות לטקס קבלת שבת, כך שיעזרו להיכנס לאווירת השבת וסוף השבוע?

הרהור
לשבת
2/2

קידוש

מארכיון
החגים
הקיבוצי

8 ברכת החלה | קיבוץ מזרע

נברך על הלחם
מתנת אדם ואדמה.
מי יתן וימצא בשפע
ונשמח בדברים הפשוטים:
בפת, בבית ובאהבת הלב.

? מדוע נדרשת תזכורת לשמוח
"בדברים הפשוטים"?
כיצד יכולה השבת לעזור בכך?

7 אהבת עולם | משה יצחקי

תברכי השבת המביאה אהבת עולם
לכל הנברא החי והקיים.
ברכינו פלה לבל תסור כנף האהבה
מלבנו וגופנו, ברכינו לבל תחסר זו
לבני ביתנו ובקהלתנו.

בואי שבת המלכה להשפין שלום ואהבת עולם
בין איש לאשה, בין דוד וכלה, ונפרש לכלם
ספת שלום, חמלה, צדק ואהבה,
לעגף לדל ולנחשל, למכר ולזר.

...

? אילו מאפיינים ורכיבים בשבת מאפשרים
עיסוק ב"להשכין שלום"?
? מה הקשר בין "שלום, חמלה, צדק
ואהבה" לבין הדאגה הרחבה לכל חלקי
החברה?

6 ערב שבת | נתן יונתן

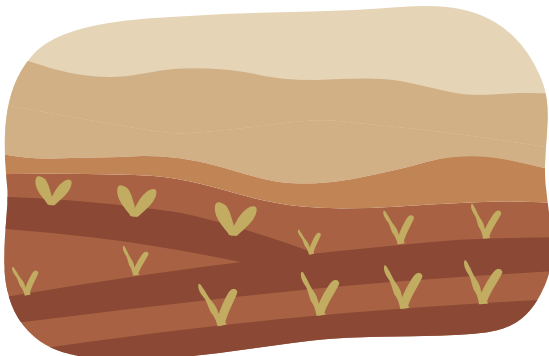
תלם אחרון וחשך בגנה,
היום אמר את סוף המנגינה.
ערב חרישי חתם את התמונה,
בין אור לחשך נחה השכונה.
דיג אסף חכה אחרונה,
הנה כבר יום ששי פנה.
שוקי העיר, כנפי היונה
לבשו כתנת לבנה.
השליח מוכן ונאספו כלם,
גרות דולקים עם זין וחלה
יום עמל פלה, ומה שלא נשלם
אולי נתחיל מחר מהתחלה.

? אילו ביטויים מהשיר מעידים על
כך שגם הטבע שותף לכניסת
השבת?

5 בקשה | אריאנה הרן

היה טוב אלינו
ותו לנו הרבה הרבה זמן
זמן לראות את כל אחד לחוד
ואולי אף לאהבו,
זמן להביט בתקרה
ולחשב על מה חושבים המלאכים,
זמן לדברים יפים
שבגללם כדאי לחיות,
זמן להבלים הרבה
שמהם תצא חכמה,
זמן להביט בעינים
וללמד בעל-פה את צבען
והרבה הרבה זמן
לחשב על כל אלה יחד.

? איזו מילה חוזרת בשיר? מדוע?
? מה יכולה לזמן השבת לפי
השיר?

הבדלה

לפניכם/ן ברכות, שירים וקטעים קצרים בנושא **הבדלה**, המציינת את צאת השבת.

לפני הקריאה

נסו להגדיר מה זו הבדלה בעבורכם/ן. מה אמור להתרחש ברגע המעבר המציין את סיום השבת וסוף השבוע לבין החזרה לימות השבוע, לעבודה ולשגרה, כדי שתוכלו להרגיש מלאים באנרגיה ובמשמעות?

לאחר הקריאה

- בחרו מקור אחד או שניים והסבירו במה הוא תורם להבנת המשמעות של הבדלת הזמן והמרחב של השבת.
- איזו ברכה, שיר או קטע הייתם/ן מאמצים/ות לטקס הפרידה מסוף השבוע וצאת השבת שלכם/ן? מדוע?
- אילו פעולות הייתם/ן מכניסים/ות לטקס הפרידה מהשבת כך שיעזרו להיפרד מאווירת השבת וסוף השבוע, ולהיכנס לשבוע החדש בכוחות מחודשים?

1 מתוך נוסח ההבדלה

בְּרוּךְ אַתָּה ה' אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם, בּוֹרֵא פְּרֵי הַגֶּפֶן.

ולוקח הבשמים בימינו ומברך:

בְּרוּךְ אַתָּה ה' אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם, בּוֹרֵא מִיְּנֵי בְשָׂמִים.

ומברך על הנר:

בְּרוּךְ אַתָּה ה' אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם. בּוֹרֵא מְאוּרֵי הָאֵשׁ.

בְּרוּךְ אַתָּה ה' אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם, הַמְבַדֵּיל בֵּין קֹדֶשׁ לְחֹל,

בֵּין אוֹר לְחֹשֶׁךְ, בֵּין יִשְׂרָאֵל לְעַמִּים. בֵּין יוֹם הַשְּׁבִיעִי לְשֵׁשֶׁת

יְמֵי הַמַּעֲשֶׂה: בְּרוּךְ אַתָּה ה', הַמְבַדֵּיל בֵּין קֹדֶשׁ לְחֹל.

? מה משותף לברכות שנאמרות בזמן ההבדלה?

? אילו סוגי 'הבדלות' נזכרות בברכה?

? מה הייתם/ן מבקשים/ות להבדיל במעבר שלכם/ן

מסוף השבוע לתוך ימי השגרה?

2 שבת המלכה (היוצאת) | חיים נחמן ביאליק

הַחֲמָה מְרֵאשׁ הָאֵילָנוֹת נִסְתַּלְקָה -

בְּאוֹר וְנִלְוָה אֶת-שַׁבַּת הַמַּלְכָּה.

צֵאתָ לְשָׁלוֹם, הַקְדוּשָׁה, הַזֵּכָה -

דְּעִי, שֵׁשֶׁת יָמִים אֶל שׁוֹבֵךְ נַחְכָּה...

כֵּן לְשַׁבַּת הַבָּאָה!

כֵּן לְשַׁבַּת הַבָּאָה!

צֵאתְכֶם לְשָׁלוֹם, מְלֹאכֵי הַשָּׁלוֹם!

? מה מסמן את צאת השבת לפי השיר?

? איזה רגש מתעורר בפרידה ממנה?

3 לשם מה נבראה שבת? לשם ההבדלה | חמי שקולניק, שדמות

לשם מה נבראה השבת? - לשם ההבדלה.

[הכוונה היא] שכל הברואים תנועתם מושלת [שולטת] בהם. שמש קובע בוקר ולילה ואינו עוצר. אדמה אינה נחה, צומח אינו פוסק גידולו וחי אינו שובת. עולם בתנועה ואין עצירה אלא לצורכי מיתה וחידולן [כְּלִיָּה, הפסק], וכבר ראינו שמים שאין בהם תנועה אינם מים חיים עוד.

רק אדם מושל בתנועה, ובהתקדש שבת הוא בורא לו הבדלה. המאבק אינו קל. לתנועה כוחות הרבה. אולם בגופו וברוחו האדם עוצר, אוצר [צובר ושומר] ויוצר לו שליטה בעולמו. אותו אדם סופו שהוא בן חורין, נבדל מהבריאה, ועודנו חי.

? מה מהות השבת לפי שקולניק?

? באיזה אופן אדם יכול ליצור "שליטה בעולמו"

באמצעות ההתייחסות ליום השבת?

מארכיון
החגים
הקיבוצי

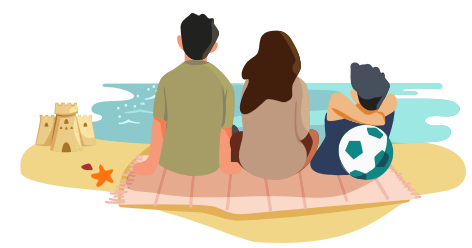

הבדלה

4 הבדלה | אמיר גלבוע

שְׁעָה זוֹ שְׁנֵתְכַנְסָה לְנִרְתִיקָה חֲמָה –
שׁוֹב אֲנִי רוֹצֵה לְרֹאוֹת בְּנִחְמָה.
שֶׁהַבְּטִחָתִי לְעֲצָמֵי כֹה מְעֻט,
שֶׁלֹּא קִמְתִּי לְעֲצָמֵי כֹה הֶרְבֵּה.

כיצד בחינת ההבטחות ומידת קיומן
רלוונטי לטקס הבדלה וסיכום שבוע?

6 הרגעים האלה | רוחמה וייס

כְּשֶׁאֲנִי מְפַנֶּה אֶת הַשְּׂבֵת מֵהַבֵּית
וְהַעֲרֵב מֵעֶרְה טְפוֹת עֲצָב אֶל הַלֵּב
אֲנִי מִתְפַּלֵּלָת
אֶל הַלֵּילָה שְׁיָבוֹא וְיִרְדִּים
אֶת הַבֵּין לְבִין
וּבְהֶרֶף יִקִּיצֶה
יְתַמְלֵא הַלֵּב חֲלִין.

(מתוך: שאשה אינה אלוהים, עמ' 44)

סמנו בשיר ביטויים שמסמנים זמן
ביניים ומעבר.
כיצד תשומת הלב למעברים יכולה
להיות משמעותית לקיום טקס
הבדלה וסיכום שבוע?

5 בקשות לקראת שבוע חדש | מתוך תפילת רבי אלימלך מליז'נסק

תְּשַׁמְרֵנוּ מִן הַפְּגִיזוֹת וְהַגְּאוֹת וּמִן הַכַּעַס וְהַקְּפָדְנוֹת וְהַעֲצָבוֹת וְהַרְכִּילוֹת וְשֶׁאֵר מִדּוֹת
רָעוֹת... וְתִצְלֵנוּ מִקְּנָאֵת אִישׁ מֵרַעְהוּ, וְלֹא יַעֲלֶה קְנָאֵת אָדָם עַל לִבֵּנוּ וְלֹא קִנְאָתֵנוּ עַל
אֲחֵרִים; אֲדַרְבֶּה, תֵּן בְּלִבֵּנוּ שְׁנִירָאָה כָּל אֶחָד מֵעַלְת חֲבֵרֵינוּ וְלֹא חֲסֹרוֹנָם, וְשִׁנְדְּבֵר כָּל אֶחָד
אֶת חֲבֵרוֹ בְּדֶרֶךְ הַיָּשָׁר וְהַרְצוּי לְפָנֶיךָ, וְאֵל יַעֲלֶה שׁוֹם שְׁנֵאָה מֵאֶחָד עַל חֲבֵרוֹ חֲלִילָה.

מדוע הבקשות שבתפילה רלוונטיות לקראת שבוע חדש דווקא?

7 אליהו הנביא

אֱלִיהוֹ הַנְּבִיא, אֱלִיהוֹ הַתְּשֻׁבִי, אֱלִיהוֹ הַגִּלְעָדִי
בְּמַהֲרָה יָבֹא אֵלֵינוּ עִם מְשִׁיחַ בֶּן דָּוִד,
כְּפִתּוֹב: הִנֵּה אֲנֹכִי שֹׁלַח לָכֶם אֶת אֱלִיָּה הַנְּבִיא
לְפָנַי בֵּא יוֹם ה' הַגָּדוֹל וְהַנּוֹרָא
וְהַשֵּׁיב לֵב אָבוֹת עַל בָּנִים וְלֵב בָּנִים עַל אָבוֹתָם.

מרים הנביאה | הרבה לילה גל ברנר

מִרְיָם הַנְּבִיאָה, עֲזֵ וְזַמְרָה בְּיָדָה
מִרְיָם, תִּרְקַד אֶתְנֵנוּ לְהַגְדִּיל זְמֶרְת עוֹלָם.
מִרְיָם, תִּרְקַד אֶתְנֵנוּ לְתַקֵּן אֶת הָעוֹלָם.
בְּמַהֲרָה בְּיָמֵינוּ הִיא תְּבִיאָנוּ אֶל מִי הַיְשׁוּעָה,
אֶל מִי הַיְשׁוּעָה.

מה מקומם של אליהו הנביא ומרים הנביאה
בטקס ההבדלה?
משמעות הגאולה היא שחרור והצלה.
באיזה מובן ערך זה יכול להתבטא באחריות
ובמחויבות שלנו מול עצמנו ומול החברה בה
אנו חיים?

דמותו של אליהו הנביא
נקשרת לסעודת 'מלווה מלכה'
שהיא מעין "ארוחת פרידה"
מהשבת [המכונה 'מלכה'].
במסורת, אליהו נתפס כמבשר
הגאולה. פיוטים רבים קושרים
את שמו לאותה סעודה ולטקס
ההבדלה.

דמותה של מרים הנביאה
נכנסה לפיוטים ולמסורות
מתחדשות, כמנהיגה רוחנית
מקבילה, מתוך מחשבה
פמיניסטית שהתפתחה בקרב
יהדות ארה"ב.

'קידוש to go' באדיבות
האמן אריק וייס (היצירה
מוצגת בתצוגת הקבע
במוזיאון 'אנו – מוזיאון
העם היהודי' בתל אביב)

- מה מעורר עניין ומפתיע ביצירה (התייחסו לאופן העיצוב ובחירת החומרים)?
- מתי או את מי כוס קידוש כזו תוכל לשמש? מהו המסר של האמן להבנתכם?
- מה תיקחו איתכם/ כדי שתהיה לכם/ 'שבת' לאן שתלכו?

שאלות לדיון